

بسمه تعالی

عنوان

بررسی راهکارهای و الگوهای ترویج و توسعه تعاونیه‌های آموزشی در سطح
شهرستانهای استان خراسان جنوبی از دیدگاه مدیران مدارس

نویسندگان:

مهندس الهام افتخاری گل^۱ (فارغ التحصیل کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی)
دکتر علیقلی حیدری^۲ (دکتری ترویج کشاورزی - مدرس دانشگاه - مدیر کل دفتر تحقیقات وزارت تعاون)
دکتر جوادمحمدقلی نیا^۳ (دکتری ترویج کشاورزی - مدرس مقاطع تحصیلات تکمیلی - مشاور معاون وزیر)
دکتر کوروش روستا^۴ (دکتری ترویج کشاورزی - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند)

^۱ - eftekhari_elham@yahoo.com، مشهد، بلوار وکیل آباد، وکیل آباد نه، مدرس دو، پلاک ۵۰، منزل محمدحسین افتخاری. تلفن: ۰۹۱۵۵۱۷۷۳۷۵

^۲ Mohammadgholinia@yahoo.com، تهران، میدان ولیعصر، خیابان شقایق، پلاک ۸، طبقه اول، واحد ۵. تلفن: ۰۲۱۸۸۹۴۳۴۰۸ - ۰۹۱۲۱۳۹۹۵۸۸

^۳ Aliheidary1345@yahoo.com، تهران، میدان تختی، ساختمان وزارت تعاون، طبقه چهارم، دفتر تحقیقات و مطالعات تعاون. تلفن: ۰۲۱۸۸۵۲۰۱۳۴ - ۰۹۱۲۳۸۴۹۵۶۴

^۴ Roosta_kurosh@yahoo.com، بیرجند، آیت ا. . . غفاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند، گروه کشاورزی. تلفن: ۰۹۱۵۵۶۲۳۲۱۳

- چکیده:

مسئله محوری تحقیق حاضر، بررسی راهکارها و الگوهای ترویج و توسعه تشکلهای تعاونی آموزشگاهی در مقطع راهنمایی و دبیرستان در سطح شهرستانهای استان خراسان جنوبی از دیدگاه مدیران آموزشگاهها است. نوع تحقیق گذشته نگر و کاربردی بوده و به روش توصیفی و همبستگی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق مدیران آموزشگاههای راهنمایی و دبیرستانهای دارای تعاونی فعال در سطح استان را شامل شده و بشکل تمام شماری مورد بررسی قرار گرفته اند. روش جمع آوری اطلاعات شامل مطالعات کتابخانه ای، مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه بوده که به کمک ابزار فیش برداری، چک لیست مصاحبه نامه و مشاهده نامه (همراه با ضبط صدا و تصویر) و پرسشنامه اقدام به جمع آوری اطلاعات شده است. متغیرهای مستقل تحقیق در چند دسته متغیرهای شخصی، متغیرهای مرتبط با شرایط تعاونی های آموزشگاهی و متغیرهای مرتبط موفقیت و عدم موفقیت تعاونی های آموزشگاهی تقسیم بندی شده و متغیر وابسته تحقیق شامل راهکارهای ترویج و توسعه تعاونی های آموزشگاهی تعریف شده است.

یافته های تحقیق نشان می دهد که، از مهمترین عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونیها می توان به کمبود انگیزه مشارکت دانش آموزان جهت فعالیت در تعاونی های آموزشگاهی، کمبود آموزشهای مستمر و مداوم ارایه شده به دانش آموزان در خصوص تعاونی های آموزشگاهی، عدم یا کمبود همسو بودن برنامه های درسی با برنامه های تعاونی های آموزشگاهی، کمبود برنامه ها و فعالیت هدفمند در تعاونی ها و به روزمره گی کشیده شدن آن، عدم نیاز سنجی و فعالیت مشارکتی در روند برنامه ریزی و اجرا می باشد. تحقیق در انتها منطبق بر مسئله اصلی، اهداف، مدل مفهومی و فرضیات، اقدام به ارایه راهکارهای مرتبط کرده است.

واژگان کلیدی:

تعاونی آموزشگاهی، توسعه تعاونی، تشکل های دانش آموزی، نهاد اجتماعی، مشارکت.

– مقدمه:

در بخش تعاون، بدلیل گرایش توأمان به سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی، سرمایه گذاری پایه‌ای و بنیادی بر قشر جوانان با هدف توانمند سازی آنها جهت فعالیت در این حوزه، از اهمیت مضاعف تری برخوردار است و درک ضرورت چنین عملی از سالها پیش توسط کلیه کشورهای که قصد بهره‌گیری و توسعه نظام بهره‌برداری تعاونی را داشته‌اند، احساس شده و عملیاتی گردیده است. در واقع، با توجه به سیاست‌های اجرایی دولت‌ها در توسعه تعاونی و حرکت میان و بلند مدت لازم جهت تحقق پذیری آن، می‌بایست به نوعی اقدام به سرمایه‌گذاریهای فرهنگی و بنیادی طولانی مدت نمود و تعاونی‌های جوانان از مهمترین اولویت‌های چنین حرکتی در بخش تعاون محسوب می‌شوند (پارانجوتی و دونگر، ۱۳۸۸). این مهم در کشور ایران با وجود آنکه از سالها قبل شناخته شده و مورد تاکید قرار گرفته، متأسفانه از پیشرفت چندان رضایت بخشی برخوردار نبوده‌است. چنین سرمایه گذاری‌هایی نیز بدون شناخت وضع موجود و نقاط قوت و ضعف، همچنین درک راهکارها و سیاستهای توسعه و تقویت آنها امکان پذیر نیست. بررسی سابقه اندک تعاونی‌های آموزشی در ایران، نشان می‌دهد که این تعاونی‌ها دارای مشکلات و نارسائی‌های فراوانی هستند، که پژوهش حاضر سعی دارد به این مسائل و مشکلات با تاکید بر شرایط استان خراسان جنوبی بپردازد و راهکارها و پیشنهادها را لازم برای برنامه ریزان در راستای بهبود شرایط تشکل‌های دانش آموزی بطور عام و تعاونی‌های آموزشی بطور خاص را ارائه دهد.

تحقیقات گوناگون در حوزه‌های مرتبط با تشکل‌های دانش‌آموزی به طول عام و تعاونی‌های آموزشی به طور خاص نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری، مشارکت‌پذیری، کسب آگاهی‌های اجتماعی و سیاسی و نظم‌پذیری از مهمترین کارکردهای تشکل‌های دانش‌آموزی است (طهماسبی، ۱۳۸۱). از مهمترین چالشها و مشکلات موجود در توسعه تعاونی‌های آموزشی از دیدگاه فلاحی (۱۳۸۵) نبود اطلاع کافی از کارکردها و اهداف تعاونی‌ها توسط دانش‌آموزان، مدیران و والدین می‌باشد، که یک مانع جدی در توسعه تعاونی‌هاست. بنی فاطمه (۱۳۸۱) نبود متولی خاص، نبودن ساختار تشکیلاتی و کادر مجرب، عدم برگزاری جلسات توجیهی، کمبود سرمایه و فضا و مشکل تهیه اجناس را بعنوان مهمترین مشکلات توسعه تعاونی‌های آموزشی بیان نموده است. فلاولر (۱۹۹۲) معتقد است که مشارکت جوانان در تعاونی‌ها ناشی از اهداف مشترک شناخت توانائی‌های فکری مهارتهای اجتماعی و تعهد مدنی است و پراکاش (۱۳۷۷) بر این باور است که دختران نسبت به پسران بیشتر در فعالیت‌های تعاونی مدارس شرکت می‌کنند. گذشته از این موارد، تفاوت زمینه‌ای و شخصیتی یکی از عوامل موثر در مشارکت دانش‌آموزان است (Carrol, 2002). مید وی معتقد است که جهت توسعه تعاونی‌ها و تقویت این تشکل‌ها، داشتن راهبرد و استراتژی الزامی بوده (Midway college, 2001) و از طرف دیگر موقعیت دانش‌آموز در ساختار تشکل، شرایط محیطی و زمینه‌ای نیز در موفقیت تعاونی‌ها تاثیر گذار می‌باشند (Belize teachers College, 2000). در برداشتی کلی بوتالینگام بیان کرده است که عدم استقبال جوانان و دانش‌آموزان از تعاونیهای آموزشی، بدلیل نبود اطلاعات کافی است (بوتالینگام، ۱۳۸۸)، که با مشکلاتی همچون فقدان ساختارهای رسمی، افقی، عمودی، ضعف مدیریتی، رهبری، منابع مالی ضعیف، کمبودهای زیرساختی، فصلی بودن فعالیت‌ها و نظایر آنها تشدید می‌گردد (پاپ زن، ۱۳۸۷). پارانجوتی (۱۳۸۸) معتقدند که نامتجانس بودن اعضا، اساسنامه‌های قدیمی، اطلاعات کم دانش‌آموزان از تعاونی، عدم اختیار در تصمیم‌گیری و توان مالی محدود اعضا، برخی از مهمترین عوامل عدم موفقیت تعاونی است، که سمبوکو (۱۳۸۸) در مقابل، به منظور جلب مشارکت دانش‌آموزان راهکارهایی مانند اطلاع رسانی از طریق کتب درسی، قردانی از مشتریان ثابت، برگزاری برنامه‌ها و جشن‌های

فرهنگی و جبران خدمت را پیشنهاد می کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که عمده مشکلات شامل مشکلات کم‌تجربگی، نبود متولی، وجود بروکراسی شدید و قوانین ناقص، کمبود حمایت‌ها، عدم اعتقاد راسخ به تداوم فعالیت در برنامه‌ریزان آموزش و پرورش، مشکلات مالی و تامین بودجه برای فعالیت تعاونی‌ها، مشکلات مرتبط با کم‌آگاهی والدین و مدیران مدارس از رسالتهای تعاونی‌های آموزشگاهی، و نظایر آن است که باعث کاهش جاذبه عضویت دانش‌آموزان در تعاونی‌های آموزشگاهی گردیده و با وجود تجارب حضور فعالیت در تشکلهای دانش‌آموزی، غالب اعضا تعاونی‌های دانش‌آموزی از پشتوانه آموزشی، تجربی و حمایتی لازم حتی در سطح مدرسه برخوردار نیستند.

- اهمیت موضوع مورد بررسی و اهداف تحقیق :

اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر را می‌توان از دو بعد: الف) تبیین نظری (سطوح خرد و کلان) و ب) الزامات قانونی (الزامات برنامه‌ای - بودجه‌ای و وظیفه مندی وزارتین آموزش و پرورش و تعاون) در قالب دو راهبرد: I. الزامات مطرح درخصوص نیازمندی به چنین حرکتی جهت ترسیم آینده‌ای بهتر و II. زیانهای مطرح از فقدان و یا کم رنگ بودن چنین حرکتی در آینده، مورد بحث و بررسی قرار داد. نگاهی کاوشگرانه به محیط‌های آموزشی و مقایسه آن با چند سال گذشته نشان می‌دهد که، رویه‌های آموزشی و اهداف و اصول آن در چند دهه اخیر، دستخوش تغییر و دگرگونی عدیده بوده و تحولات زیادی را تجربه نموده است، چنین تغییراتی، دامنه وسیعی داشته که از جلوه‌های بارز آن، تحول در مدیریت و ساختار آموزشی، گسترش فناوری و تحول در نظام‌های ارتباط با فراگیر، ارتقای نسبی وضعیت زندگی و دسترسی بیشتر به خدمات آموزشی از منابع مختلف، پیاده سازی اصول آموزشی برای همه، ارتباط نظام مند و سامان یافته تر نهادهای آموزشی با دیگر نهادهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و مواردی همانند است. همسویی کارآمد جهت پاسخگویی به روندهای تحولاتی نیز نیازمند افزایش توجه به نقش و اهمیت مشارکت توأمان آموزشگران و فراگیران خواهد بود. زیرا مشارکت را می‌توان فرایند یا محتوایی تصور نمود که تاثیرات غیرقابل انکاری بر روند توسعه واقعی بر جای می‌گذارد، مشارکت بدلیل محوریت دهی به انسان به عنوان عامل اصلی توسعه و اتحاد بخشی در مصرف منابع منجر به تولید، زایشگر نوعی تعهد فردی و اجتماعی خواهد بود. مشارکت واقعی نیز بدون توجه و تاکید بر تشکلهای مشارکتی و یا ساختارهای قابل قبول، امکان پذیر نبوده و یا تداوم نخواهد یافت. بررسی وضعیت ساختههای مشارکتی در شرایط فعلی دانش‌آموزان و آموزشگران نیز، بازگوکننده عمق فاجعه درجریان و ضعف شدید حاکم بر بخش، در این خصوص است؛ لذا فرسایش انسانی و عدم کارآمدی آن و بالطبع تحقق ناپذیری یا کم تحقق یافتگی مشارکت را به عنوان پیامدهای آشکار چنین مشکلی باید پذیرفت. بررسی روندهای عرضه و تقاضای مشارکت و بدنبال آن نیازمندی به ایجاد استفاده از تشکلهایی این چنین، بیانگر این حقیقت خواهد بود که توانمندسازی دانش‌آموزان صرفاً به کمک فناوری و کم توجهی به حرکتی جمعی مشارکت خواهانه، زمینه ساز پرورش نیروهای صرفاً برخوردار از توانایی علمی و کم بهره از توانمندی اجتماعی و عمدتاً تربیت شده در نظامهای دستوری یکطرفه بوده و تجارب غالباً ناموفق صورت گرفته از طی طریق به شکل فردی و بی توجهی به اصل بهره مندی و کمک چندجانبه و متقابل اجتماعی و گروهی دانش‌آموزان، زمینه ساز افزایش تقاضا جهت مشارکت دانش‌آموزی شده است (محمد قلی نیا، ۱۳۸۳). مشارکت پذیری دانش‌آموزان می‌تواند بصورت گوناگونی نظیر مشارکت در برنامه ریزی درسی و آموزشی، ابعاد اجتماعی و پیوندپذیری نظام آموزشی با نظامهای اجتماعی - فرهنگی و مواردی همانند صورت پذیرد و زمینه را جهت تصمیم‌گیری تعاملی و چندسویه، همچنین ارتباط بخشی نظام آموزشی با سایر نظامهای مطرح در جامعه در کنار برآورده سازی برخی از نیازمندیهای منتج از زندگی گروهی و جمعی در دانش‌آموزان فراهم سازد.

یکی دیگر از ابعاد بررسی ضرورت و اهمیت یک تحقیق جستجوی مسئله تحقیق در اسناد بالا دستی مرتبط با موضوع می

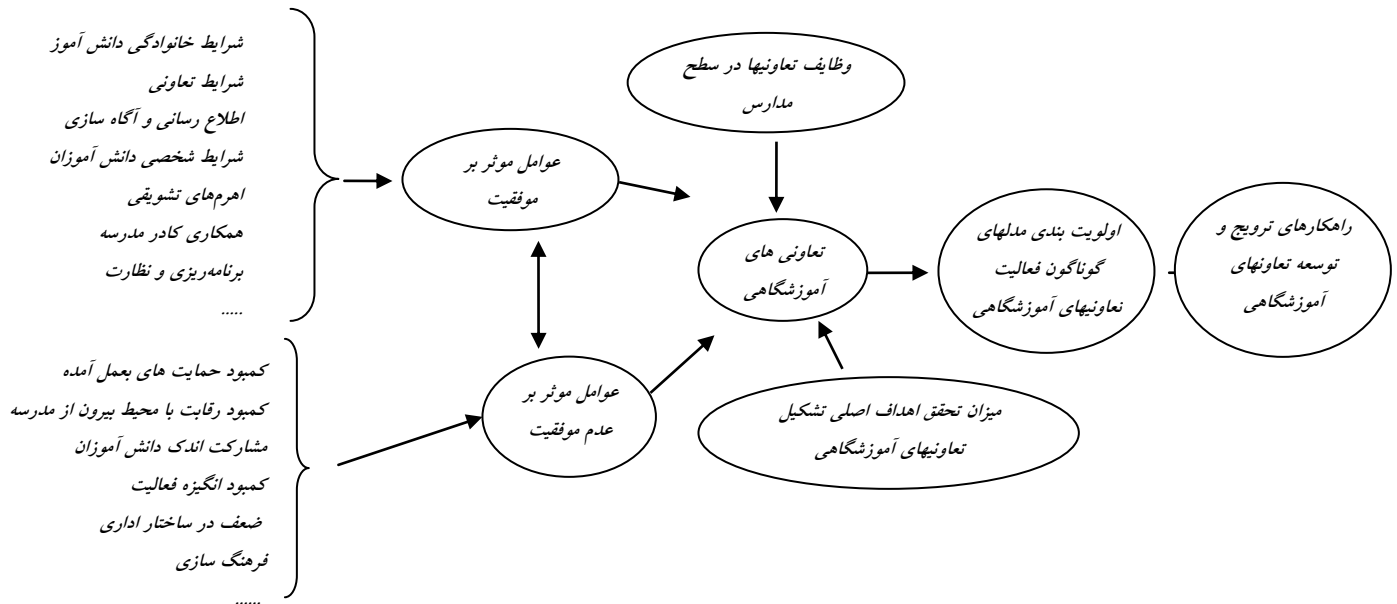
باشد در خصوص تحقیق حاضر بررسی سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، سند برنامه چهارم کشور و همچنین استراتژی‌های توسعه بخش تعاون ضروری خواهد بود. در سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی در بند ب، دو مورد به شکل تخصصی‌تر به بحث تعاونی‌های آموزشگاهی مرتبط می‌باشد (حمایت دولت از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها از طریق روش‌هایی از جمله تخفیف مالیاتی، ارایه تسهیلات اعتباری حمایتی به وسیله کلیه موسسات مالی کشور و پرهیز از هر گونه دریافت اضافی دولت از تعاونی‌ها نسبت به بخش خصوصی و دوم، توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به منظور افزایش کارآمدی و توانمندی تعاونی‌های آموزشگاهی) (معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج، ۱۳۸۶). در ایران تشکیل تعاونی‌های آموزشگاهی سابقه نسبتاً کوتاه دارد که از لحاظ تاریخی هم این موضوع توجیه شده است، تا سال ۱۳۸۶، تعداد ۱۶۴۴۲ تعاونی در مدارس سراسر کشور با بیش از ۱۴۳۱۶۵۹ عضو در حال فعالیت بوده که در مقایسه با جمعیت دانش آموزی کشور، رقمی کمتر از ۱۰ درصد مدارس را پوشش می‌دهد. لذا بنظر می‌رسد آشنایی با تعاونی‌های آموزشگاهی در مدارس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و بمنظور توسعه و تقویت این تعاونی‌ها و ترویج فرهنگ عمومی تعاون در کشور و افزایش توانمندی و ایجاد روحیه کار آفرینی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت‌جویی و کار گروهی در دانش‌آموزان، می‌بایستی راهکارهایی در این راستا ارایه نمود. و امکانات تعاونی‌ها نیز اشاره کرد که جدی‌ترین مانع بر سر راه ترویج تعاون می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۷). پروژه‌های توسعه یکپارچه تعاونی فرصت‌هایی را برای اشتغال جوان ایجاد می‌کند. از سوی دیگر، توانمندی و اقتدار یک شبکه ملی هماهنگ با جامعه اطلاعاتی و تبدیل محیط‌های دانشگاهی و آموزشگاهی به مکانی برای یادگیری و ترویج فعالیت‌های تعاون، خود نیازمند آموزش است.

پژوهش حاضر دارای اهداف دو گانه کلی و اختصاصی می‌باشد. هدف کلی پژوهش، بررسی عوامل موثر بر موفقیت، عدم موفقیت و راهکارهای ترویج و گسترش تعاونی‌های آموزشگاهی در استان خراسان جنوبی است. برخی از مهمترین اهداف اختصاصی نیز عبارتند از:

- شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های آموزشگاهی فعال در استان خراسان جنوبی.
- شناسایی عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی‌های آموزشگاهی استان خراسان جنوبی.
- مقایسه میزان موفقیت تعاونی‌های آموزشگاهی در مقاطع مختلف تحصیلی (راهنمایی، دبیرستان).
- بررسی روابط بین شرایط فردی پاسخگویان با نظریات بیان شده درخصوص تعاونی‌های آموزشگاهی.
- دسته بندی و ارایه راهکاری مناسب جهت ترویج و گسترش تعاونی‌های آموزشگاهی در استان خراسان جنوبی.

- روش شناسی پژوهش:

با توجه به بین مسئله پژوهش، اهداف تحقیق و موارد توضیح داده شده در مبانی نظری تحقیق (تبیین وضع موجود، مطالعات تطبیقی، بررسی تئوریه‌ها و نظریات، بررسی پیشینه تحقیقات مرتبط داخلی و خارجی) اقدام به طراحی مدل نظری به منظور مفهوم سازی از پژوهش و سپس عملیاتی سازی موارد در نظر گرفته شده گردیده است. از آنجاکه مسئله اصلی پژوهش، شناخت راهکارها و الگوهای ترویج و توسعه تعاونی‌های آموزشگاهی است، لذا در مرحله اول باید نوع وظایفی که تعاونی‌ها در حال حاضر اقدام به اجرای آن می‌کنند و همچنین میزان تحقق اهداف اصلی (واقعی) تشکیل تعاونی‌های آموزشگاهی مورد بررسی، معین شود. در مرحله دوم باید عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌ها مشخص گردد و در مرحله انتهایی (سوم)، راهکارهای اجرایی جهت توسعه و تقویت تعاونی‌ها می‌بایست مورد بررسی قرار گیرد.

شکل شماره (۱): مدل مفهومی طراحی شده با توجه به مبانی نظری و ادبیات تحقیق (محققین)

تحقیق حاضر از نوع کمی و کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد. همچنین از آنجا که اقدام به بررسی مسایلی کرده که ریشه در شرایط فعلی داشته و قصد بر ارایه راهکارهای لازم وجود دارد از نوع حال و آینده‌نگر محسوب می‌شود. روش تحقیق حاضر نیز تعاملی از مجموع روش‌های توصیفی و همبستگی می‌باشد. متغیرهای مستقل تحقیق حاضر در چند دسته متغیرهای شخصی، متغیرهای مرتبط با شرایط تعاونی‌های آموزشی و متغیرهای مرتبط با موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌های آموزشی تقسیم‌بندی می‌شوند. متغیر وابسته تحقیق نیز راهکارهای ترویج و توسعه تعاونی‌های آموزشی از دید مدیران مدارس راهنمایی و دبیرستانهای دارای تعاونی در سطح آموزشگاه می باشد. جامعه آماری مدیران مدارس دارای تعاونی شامل کلیه مدیران دبیرستانها و مدارس راهنمایی پسرانه و دخترانه دارای تعاونی آموزشی در سطح استان خراسان جنوبی است. جمع مدارس مطرح باتوجه به شرایط ذکر شده در سطح استان خراسان جنوبی، ۳۰ مدرسه است. از آنجا که جامعه آماری تحقیق حاضر محدود می‌باشند، اقدام به سرشماری از افراد هدف (مدیران) شده است.

در تحقیق حاضر روشهای جمع‌آوری اطلاعات شامل مطالعات کتابخانه‌ای، پرسشنامه و مصاحبه بوده و وسایل جمع‌آوری اطلاعات شامل فیش‌برداری، پرسشنامه و یادداشت‌برداری از محورهای مصاحبه‌ای بوده است. در تحقیق حاضر باتوجه به نظرات ارایه‌شده توسط ۱۲ نفر از کارشناسان، مدیران و پژوهشگران بیرونی مطلع، اقدام به سنجش روایی ظاهری، محتوا، محک و سازه گردید. در طرح حاضر به کمک ضریب **آلفای کرونباخ**، اقدام به اندازه‌گیری پایایی آن شده و میزان آنها برای پرسشنامه مدیران ۰/۸۴ بدست آمده است.

- یافته ها و بحث:

در این قسمت از مقاله ، اقدام به انعکاس اهم یافته های آمار توصیفی و استنباطی مرتبط می گردد.

- آمار توصیفی:

الف) ویژگی های فردی : بررسی ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان می‌دهد که میانگین سنی مدیران پاسخگو ۳۹/۸ سال است. ۶۰٪ مدیران پاسخگو را زنان تشکیل می‌دهند. نتایج نشان می‌دهد. ۹۰٪ مدیران دارای تحصیلات کارشناسی بوده و ۱۰٪

انها در مقاطع تحصیلی دیپلم، فوق دیپلم، کارشناسی ارشد و بالاتر قرار دارند. یافته‌های آماری نشان می‌دهد که متوسط سابقه خدمت مدیران در آموزش و پرورش ۱۸ سال بوده و میانگین سابقه مدیریتی در آموزش و پرورش حدود ۸ سال است.

جدول (۱) بررسی ویژگیهای فردی مدیران پاسخگو

گویه ها و خصوصیات مورد بررسی	آماره‌های توصیفی	میزان کمی آماره
سن	میانگین	۳۹/۸
	انحراف معیار	۵/۰۹
جنس	زن	۴۰
	مرد	۶۰
مقطع آموزشی	راهنمایی	۳۳/۳
	دبیرستان	۶۶/۷
سابقه فعالیت مدیریتی در آموزش و پرورش	میانگین	۱۸/۲۳
	انحراف معیار	۴/۹۷
سطح تحصیلات	دیپلم	۳/۳
	فوق دیپلم	۳/۳
	کارشناسی	۹۰
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۳/۳

ب) ویژگیهای تعاونی آموزشی: از دیدگاه مدیران حدود ۴۳ درصد تعاونی‌های آموزشی بین سالهای ۸۳-۷۶ تشکیل شده و میانگین تعداد اعضای تعاونی ۵۳ نفر بوده و میزان سرمایه تعاونی بطور متوسط ۵۵۰ هزار تومان بوده است. ۶۳٪ مدیران بیان داشته‌اند که مکان ویژه برای تعاونی‌ها در مدرسه وجود دارد. ایر اطلاعات در مورد ویژگی تعاونی‌ها در جدول (۲) آمده است.

جدول (۲) ویژگیهای تعاونی‌های آموزشی از دیدگاه مدیران پاسخگو

گویه ها و خصوصیات مورد بررسی	آماره‌های توصیفی	میزان کمی آماره
سابقه تشکیل تعاونی	قبل از ۱۳۷۶	۲۰
	بین ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۲	۴۳/۳
	۱۳۸۲ تا ۱۳۸۷	۳۶/۷
تعداد اعضای تعاونی	کمتر از ۵۰ نفر	۶۶/۷
	بین ۵۰ تا ۱۰۰ نفر	۲۰
	بالاتر از ۱۰۰ نفر	۱۳/۳
میزان سرمایه	میانگین	۵۵۰۰۰۰
	انحراف معیار	۲۰۷۶۰۰
وجود مکان اختصاصی برای تعاونی	دارد	۶۳/۳
	ندارد	۶/۷

ج) عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های آموزشی: عوامل زیادی می‌توانند در موفقیت تعاونی‌ها سهیم باشند. این عوامل می‌توانند نشأت گرفته از ابعاد اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، شرایط دانش آموز، کادر آموزشی مدرسه و والدین، حوزه اطلاع‌رسانی و تبلیغات ارائه منفعت و تامین منافع دانش آموزان، شرایط خود تعاونی‌ها و سابقه فعالیتی آنها، شرایط و نحوه برنامه‌ریزی و نظایر آن باشد. در جداول ذیل اقدام به اولویت‌بندی عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های آموزشی از دیدگاه مدیران مدارس می‌گردد.

جدول شماره (۳): اولویت بندی عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های آموزشی از دیدگاه مدیران

اولویت بندی عوامل موثر بر موفقیت	میانگین رتبه ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
وضعیت اقتصادی خانواده دانش آموزان	3/63	1/22	0/335
میزان اجتماعی بودن خانواده و تشویق دانش آموزان به عضویت در تعاونی	4/10	0/84	0/206
میزان ارتباط والدین دانش آموزان با مدرسه	3/80	1/10	0/288
سطح تحصیلات والدین	3/77	0/97	0/258
حمایت و تشویق خانواده دانش آموز برای مشارکت در فعالیتهای اجتماعی	4/23	0/77	0/183
مقبولیت اجتماعی تعاونی های دانش آموزی در بین والدین	4/00	0/87	0/218
حمایت مالی صورت گرفته توسط والدین به تعاونی های آموزشی	3/60	1/45	0/404
حمایت مالی صورت گرفته توسط مدرسه و دیگر ادارات دولتی و خصوصی	3/53	1/50	0/425
تعداد دانش آموزان مشغول به تحصیل در مدرسه که عضو تعاونی هستند	3/77	1/01	0/267
سابقه فعالیت تعاونی آموزشی	3/31	0/85	0/257
عملکرد دوره های پیشین تعاونی های آموزشی	3/54	1/14	0/322
وجود مکان مناسب در مدرسه برای ایجاد تعاونی آموزشی	3/90	1/18	0/304
وجود وسایل ، امکانات و قفسه های لازم برای چیدن مواد غذایی و سایر اقلام تعاونی	4/07	0/96	0/236
افزایش ساعت کار و فعالیت تعاونی های آموزشی	3/41	1/27	0/371
اطلاع رسانی در خصوص زمان و مکان ارائه خدمات تعاونی به دانش آموزان	3/38	1/05	0/311
افزایش کارآمدی تعاونی ها و تبلیغ با توجه به کیفیت و کمیت خدمات ارائه شده	3/57	1/01	0/282
برگزاری جشن های دوره ای و استقبال از دانش آموزانی که تازه عضو شده اند	3/41	1/32	0/388
برگزاری سخنران های دوره ای جهت اعضاء و کارکنان توسط مدرسه یا ادارات تعاون	3/41	1/31	0/384
تهیه و تنظیم روزنامه های دیواری با موضوع همکاری و تعاون	3/07	1/05	0/342
برگزاری مسابقات و اجرای تئاتر همراه با ارائه جوایز به برگزیدگان با موضوع تعاون	3/17	1/37	0/432
ارائه انشاء و مقالات با موضوع تعاون	2/87	1/07	0/375
تهیه و انتشار داستان ها و قصه های مرتبط با تعاونی و موفقیت آنها	2/87	1/22	0/427
اطلاع و آگاهی دانش آموزان از فعالیتهای تعاونی مدرسه	4/10	1/18	0/289
میزان علاقه مندی دانش آموزان به فعالیت در تشکل ها و انجام کارهای گروهی	4/00	0/95	0/237
سابقه همکاری دانش آموزان با دیگر تشکلهای دانش آموزی	4/13	0/78	0/188
وجود مکان مناسب برای ایجاد و تشکیل تعاونی	3/53	1/22	0/346
وجود قانون و مقررات کافی برای تشکیل تعاونی	3/57	1/30	0/366
عرضه کالاهای مناسب و مورد نیاز دانش آموزان توسط تعاونی	4/30	1/09	0/253
نظارت و کنترل تعاونی آموزشی توسط مدیر مدرسه یا نماینده او	4/37	0/72	0/165

نتایج به دست آمده نشان می دهد که نظارت و کنترل تعاونیهای آموزشی توسط مدیر و یا نماینده او، حمایت و تشویق خانواده دانش آموز برای مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و سابقه همکاری دانش آموزان با دیگر تشکل های دانش آموزی از گویه هایی بوده اند که دارای بالاترین اولویت در موفقیت تعاونی های آموزشی می باشند، عدم حمایت تعاونی ها توسط مدیران و عدم اعتقاد به این تشکل از موضوعاتی است که بارها در تحقیقات گوناگون قبلی (سوابق مطالعات داخلی و خارجی) مورد تاکید قرار گرفته است. به منظور توسعه تعاونی های آموزشی لازم است مدیران به صورت شخصی و یا با مشخص کردن نماینده خود نظارت بر این تشکل ها را گسترش داده و همکاری های لازم را بنمایند. عدم حمایت تشکل ها از سوی والدین نیز بر موفقیت تعاونی ها تاثیر گذار بوده و نیاز به فرهنگ سازی در این حوزه نیز لازم است. سابقه فعالیت در سایر تشکل ها نیز بر موفقیت تاثیر گذار می باشد. تشویق دانش آموزان برای مشارکت در تشکل های گوناگون می تواند موثر باشد، برگزاری مسابقات و اجرای تئاتر همراه با اهداء جوایز تهیه و انتشار داستان ها و قصه های مرتبط با تعاونی و حمایت مالی توسط مدرسه و دیگر ادارات کمترین تاثیر را در موفقیت تعاونی ها دارا می باشد.

د) عوامل موثر بر کاهش موفقیت یا شکست تعاونی آموزشی: عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونی های آموزشی نیز به صورت مختلف تقسیم بندی می شود. این عوامل در طیفی از همکاری های کادر آموزشی والدین و دانش آموزان با تعاونی ها، ابعاد قانونی و مقرراتی، ابعاد اقتصادی و سودآوری و اطلاع رسانی و ایجاد انگیزه، ابعاد مرتبط با زمان اختصاص داده شده به فعالیت

تعاونی‌ها، ابعاد ساختاری و تشکیلاتی و نظایر آن می‌شود که در ادامه به اولویت‌بندی این عوامل پرداخته می‌شود.

جدول شماره (۴): اولویت بندی عوامل موثر بر کاهش موفقیت یا شکست تعاونی آموزشی از دیدگاه مدیران

اولویت بندی عوامل موثر بر عدم موفقیت	میانگین رتبه ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
عدم همکاری مدیر و کارکنان مدرسه با تعاونی آموزشی	3/33	1/69	0/51
سودآور نبودن فعالیت تعاونی در مدرسه و ارایه ضررهای پشت سرهم	3/97	1/38	0/35
عدم اجرای مقررات و ضوابط در اداره تعاونی	3/59	1/30	0/36
عدم وجود انگیزه برای مشارکت دانش آموزان	3/60	1/19	0/33
نبود آگاهی و اطلاعات لازم درباره چگونگی تشکیل و فعالیت	3/80	1/19	0/31
مقطعی بودن فعالیت تعاونی و نداشتن دورنما برای فعالیت‌های آینده	3/83	1/05	0/27
کنترل و اداره شدن تعاونی توسط فرد خاص و عدم اجازه فعالیت موثر به دیگران	3/59	1/35	0/38
نبود وقت کافی برای همکاری با تعاونی توسط دانش آموزان	3/77	0/97	0/26
استفاده ابزاری از تشکلهای دانش آموزی به طور عام و تعاونی های آموزشی به طور خاص	3/00	1/19	0/40
عدم توجه به رشد و توسعه تعاونی ها و ثابت فرض کردن روند رشد آنها	3/40	0/89	0/26
مبهم بودن روند قانونی فعالیت حقوقی تعاونی های آموزشی (ثبت، تداوم فعالیت، تغییرات قانونی و / /)	3/32	1/19	0/36
کم توجهی به بحث آموزش مستمر اعضا و هیئت مدیره تعاونی های آموزشی	3/50	0/90	0/26
ایجاد تغییرات زیاد در اعضا تعاونی (فارغ التحصیل شدن دانش آموزان)	3/67	1/21	0/33
فعالیت انحصاری و دخالت زیاده از حد مدیر مدرسه در تعاونی ها	2/80	1/35	0/48
عدم ارائه و تهیه میحتاج مورد نیاز دانش آموزان توسط تعاونی	3/73	1/31	0/35
کم توان بودن تعاونی آموزشی در رقابت با محیط بیرون از مدرسه در تهیه نیازهای دانش آموزان	3/43	1/48	0/43
کم توجهی دولت و حمایت‌های اندک از تعاونی های آموزشی	3/87	1/22	0/32
وجود وظایف زیاد تحصیلی دانش آموزان و کمبود وقت جهت فعالیت در تعاونی	3/93	1/05	0/27
کم توجهی در تهیه مکان مناسب و وسایل و تجهیزات لازم جهت فعالیت تعاونی	3/70	1/24	0/33
عدم همسویی طرح تعاونیهای آموزشی با ساختار جدید آموزش و پرورش	3/53	1/17	0/33
عدم تعریف متولی و ناظر فعالیتهای مرتبط با تعاونی های آموزشی در وزارت تعاون و آموزش و پرورش	3/43	1/14	0/33
کم توجهی به فرهنگ سازی بین اولیاء و دانش آموزان در خصوص تعاونی های آموزشی	3/50	1/20	0/34
کم اطلاعی ارکان آموزشی مدارس (مدیران و کارکنان) نسبت به تعاونی آموزشی و شیوه های فعالیتی آنها	3/50	1/11	0/32
نبود برنامه ای پیوسته جهت فعالیت تعاونیهای آموزشی در سطح دو وزارتخانه آموزش و پرورش و تعاون	3/63	1/03	0/28
عدم تخصیص حق الزحمه یا امتیازات غیر مادی از طرف آموزش و پرورش به مسئولین تعاونیهای آموزشی	3/47	1/31	0/38
فصلی بودن ماهیت فعالیت تعاونی های آموزشی	3/55	1/30	0/37
نبود ساختارها، مشاوران یا تشکیلاتی که خدمات حسابرسی، مالی، قانونی، اداری یا برنامه ای تعاونیهای آموزشی را بر عهده گیرند، هدایت کنند یا مشاوره دهند	3/55	1/18	0/33

نتایج بدست آمده از جدول (۴) نشان می‌دهد که نبود وقت کافی برای همکاری با تعاونی توسط دانش آموزان، مشخص نبودن روند قانونی فعالیت حقوقی تعاونی های آموزشی و ایجاد تغییرات زیاد در اعضای تعاونی از مهمترین گویه های موثر در عدم موفقیت تعاونی است. فشرده بودن کلاسها و حجم بالای دروس وقت کافی را برای مشارکت دانش آموزان ایجاد نمی کند. به نظر می رسد تاکید بر همکاری و مشارکت در دروسی مانند علوم اجتماعی و دروس پژوهشی می تواند این خلاء را جبران کند. عدم آگاه سازی دانش آموزان، مدیران و والدین در مورد کارکرد تعاونی و روند حقوقی آن یک مانع دیگر در عدم موفقیت است توصیه می شود، که جزوات و بروشورهای آموزشی در این زمینه تهیه و در بین مدیران و دانش آموزان توزیع گردد. از دیگر مشکلات و موانع عدیده ای که وجود دارد، عدم ثبات تداومی تعاونی به علت فارغ التحصیلی دانش آموزان در مقاطع گوناگون می باشد که این مسئله، فعالیت بلند مدت را با مشکل مواجه می کند. متشکل کردن تعاونی ها در قالب اتحادیه های

شهرستانی شاید بتواند تا حدی این مشکل را کمرنگ تر کند. گویه هایی مانند عدم همکاری مدیر و کارکنان، فعالیت انحصاری و دخالت زیاده از حد مدیر مدرسه و کم توان بودن تعاونی آموزشی از گویه هایی هستند، که کمترین اولویت را در بین عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونی های آموزشی کسب کرده اند.

راهکارهای ترویج و توسعه تعاونی های آموزشی: بررسی منابع مختلف نشان دهنده راهکارهای عدیده ای جهت ترویج و توسعه تعاونی های آموزشی است. این راهکارها طیفی از ابعاد ارائه آگاهی و اطلاع رسانی، توانمندسازی دانش آموزان و ایجاد انگیزه، افزایش منافع مادی و غیرمادی دانش آموزان، افزایش همکاری، بهبود روند برنامه ریزی و نظارت و ارزشیابی را شامل می گردد. که در ادامه به اولویت بندی آن اقدام می شود.

جدول شماره (۵): اولویت بندی راهکارهای توسعه و ترویج تعاونی های آموزشی از دیدگاه مدیران

اولویت بندی راهکارها	میانگین رتبه ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
افزایش آشنایی و آگاهی کلی نسبت به انواع تعاونیها در مدیران و کادر مدرسه	4/10	1/06	0/259
افزایش آشنایی و آگاهی در مورد اهمیت و جایگاه تعاون در کشور در مدیران و کادر مدرسه	4/03	1/19	0/295
افزایش آگاهی در مورد اهداف تعاونی و فعالیت بخش تعاون در مدیران و کادر مدرسه	4/07	1/07	0/262
افزایش آگاهی در مورد چگونگی تاسیس و اداره یک تعاونی در مدیران و کادر مدرسه	4/13	1/11	0/268
افزایش آشنایی با تعاونی های آموزشی در مدیران، کادر مدرسه و والدین	4/17	0/99	0/237
ایجاد آگاهی و تشریح اهداف تعاونی برای والدین	3/90	1/14	0/294
افزایش علاقه مندی به فعالیتهای تعاونی آموزشی در بین دانش آموزان مدرسه	4/27	0/87	0/204
افزایش اعتقاد به کارکردها و اثرات مثبت تعاونی در بین دانش آموزان مدرسه	3/93	1/21	0/309
اطلاع رسانی به معتمدین محلی و جلب مشارکت مستقیم و غیر مستقیم آنها	3/69	1/44	0/391
اطلاع رسانی در خصوص شیوه عضویت و فعالیت تعاونی به دانش آموزان و خانواده آنها	3/83	1/14	0/297
افزایش حمایتها توسط کادر آموزشی و مدیر آموزشگاه از تعاونی ها و دانش آموزان عضو	4/07	1/00	0/245
شناخت راههای مشارکت موثر توسط دانش آموزان در تعاونی های آموزشی	3/93	1/05	0/267
ایجاد انگیزه مادی برای دانش آموزان جهت فعالیت در تعاونی	4/07	1/01	0/250
ایجاد انگیزه مقبولیت اجتماعی جهت فعالیت در تعاونی	3/83	1/00	0/262
ایجاد انگیزه خودیابی و خودشکوفایی فردی	4/03	0/93	0/230
ایجاد و تقویت حس مسولیت پذیری در دانش آموزان	4/13	0/94	0/227
ایجاد و تقویت روحیه وظیفه مندی در دانش آموزان	4/03	1/00	0/248
افزایش فعالیت اجتماعی خارج از مدرسه توسط تعاونی های آموزشی	3/93	1/05	0/267
توسعه و افزایش انتظارات اعضا از گروه همسالان دانش آموز برای عضویت در تعاونی	3/43	0/90	0/261
تشویق اعضای که حداکثر خرید از تعاونی را داشته اند	4/00	1/08	0/271
تدوین برنامه سالیانه جهت فعالیت و توسعه تعاونی های آموزشی در هر مدرسه	3/83	1/05	0/275
تشکیل دوره های آموزشی مستمر و دائمی برای دانش آموزان به منظور تشکیل و اداره تعاونی	3/73	1/08	0/289
ارایه کمک و افزایش توان مالی تعاونی توسط سازمانها، ادارات و شرکتهای دولتی و خصوصی	3/86	1/09	0/283
تقویت و توسعه تشکلهای آموزشی در هر مدرسه	3/67	1/09	0/298
همکاری اولیاء دانش آموزان با تعاونی های دانش آموزی	3/77	1/25	0/332
برقراری ارتباط لازم بین دروس مدرسه و فعالیتهای تربیتی با تعاونی های آموزشی	3/73	1/26	0/337
توسعه شرح وظایف و مسئولیتهای معلمان پرورشی و مدیران در خصوص تعاونی های آموزشی	3/47	1/11	0/319
همکاری بیشتر تعاونیهای فرهنگیان با تعاونی های آموزشی	3/59	1/32	0/369
سطح بندی تعاونیهای آموزشی در کشور و ارایه کمکهای ویژه به تعاونی های برتر آموزشی	3/73	1/39	0/372
آموزش مستقیم و غیر مستقیم دانش آموزان و اولیا از طریق صدا و سیما در خصوص تعاونیها آموزشی	3/57	1/17	0/327
افزایش حمایت ها و نظارت های صورت پذیرفته توسط مدیران مدارس	3/83	1/15	0/299
افزایش نظارت های صورت پذیرفته توسط نمایندگان مدیران بر تعاونی های آموزشی	3/70	1/02	0/276
افزایش نظارت های انجام شده در مورد حسابهای مالی تعاونی	3/83	1/05	0/275

از دیدگاه مدیران، راهکارهای دارای بیشترین اولویت شامل افزایش علاقمندی به تعاونی آموزشی در بین دانش‌آموزان، افزایش آشنایی با تعاونی‌های آموزشی در مدیران، کادر مدرسه و والدین، ایجاد انگیزه خودیابی و خود شکوفایی فردی، ایجاد و تقویت حس مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان و همانند آنها می‌گردد. گویه‌های اولویت‌دار نشان می‌دهند که بزرگترین مانع در عدم توسعه تعاونی‌های آموزشی، کمبود اطلاعات، نبود سود مالی و اقتصادی، عدم حمایت از سوی مدرسه و خانواده باشد. در توسعه تعاونی‌های آموزشی اولین اولویت بایستی ایجاد علاقه در بین دانش‌آموزان باشد که این امر نیز با ایجاد مشوق‌های درونی و بیرونی برای تعاونی‌های آموزشی، باعث بهبود روند توسعه آنها می‌شود. در گویه‌هایی که با عنوان موانع موفقیت تعاونی ذکر شد، عدم آگاهی مدیران، دانش‌آموزان و والدین در تعاونی‌های دارای اولویت بالا شده بود که در این قسمت نیز به عنوان یکی از راهکارهای توسعه و تقویت، پرداختن به فعالیتهای مرتبط با آشنا سازی مدیران و والدین با تعاونی‌ها و ایجاد انگیزه دارای اولویت شده است. عدم اطلاع رسانی صحیح در مورد تعاونی‌ها یکی از موانع عمده در توسعه تعاونی‌هاست که بایستی با تمرکز بر نقاط قوت این تعاونی‌ها و اطلاع رسانی درست مرتفع گردد. از طرف دیگر، سطح بندی تعاونی‌های آموزشی در کشور، برقراری ارتباط لازم بین دروس مدرسه و فعالیتهای تربیتی و آموزش مستقیم و غیر مستقیم دانش‌آموزان و اولیا از طریق صدا و سیما با موضوع تعاونی‌های آموزشی، از راهکارهایی می‌باشد که کمترین اولویت را به دست آورده اند.

- آمار استنباطی:

و) تحلیل همبستگی و وابستگی: نتایج تحلیل همبستگی و وابستگی در ارتباط با متغیرهای شخصی افراد مورد بررسی با نظرات آنها در خصوص عوامل موثر بر موفقیت تعاونی، عدم موفقیت و توسعه تعاونی نشان می‌دهد که هیچ‌گونه رابطه‌ای بین متغیرهای سن، جنس، مقطع آموزشی، میزان تحصیلات، سابقه خدمت، سابقه مدیریت در مدارس، سابقه مدیریت در مدرسه فعلی، نوع مکان آموزشی، تعداد کل اعضا، میزان سرمایه و... با موفقیت تعاونی‌های آموزشی در سطح استان خراسان جنوبی وجود ندارد.

جدول شماره (۶): رابطه بین میزان موفقیت، عدم موفقیت و توسعه تعاونی‌های آموزشی با متغیرهای شخصی مدیران

متغیر مستقل	مقیاس	متغیر وابسته	مقیاس	نوع آزمون	ضریب همبستگی		
سن	نسبتی	موفقیت تعاونی	شبه‌فاصله ای	پیرسون	+/۱۱۸		
جنس	اسمی			اتا	+/۱۴۳		
مقطع آموزشی	اسمی			اتا	+/۱۲۸		
میزان تحصیلات	اسمی			اتا	+/۰۸۷		
سابقه خدمت	نسبتی			پیرسون	-/۷۰		
سابقه مدیریت در مدارس	نسبتی			پیرسون	+/۲۸۳		
سابقه مدیریت در مدرسه فعلی	نسبتی			پیرسون	+/۳۶۰		
نوع مکان آموزشی	اسمی			اتا	+/۰۱۹		
تعداد کل اعضا	نسبتی			نسبتی	+/۱۹۸		
تعداد اعضا غیردانش‌آموز	نسبتی			نسبتی	+/۲۸۴		
میزان سرمایه	نسبتی			نسبتی	+/۲۰۸		
جایگاه اختصاصی	اسمی			اتا	+/۹۵		
سن	نسبتی			عدم موفقیت تعاونی	شبه‌فاصله ای	پیرسون	+/۱۲۲
جنس	اسمی					اتا	+/۸۳۴
مقطع آموزشی	اسمی	اتا	+/۳۱۰				
میزان تحصیلات	اسمی	اتا	+/۲۸۷				

نسبتی	سابقه خدمت	شبه فاصله ای	توسعه و گسترش تعاونی های آموزشی	نسبتی	سابقه مدیریت در مدارس
نسبتی	سابقه مدیریت در مدرسه فعلی			نسبتی	سابقه مدیریت در مدرسه فعلی
اسمی	نوع مکان آموزشی			اسمی	نوع مکان آموزشی
نسبتی	نعداد کل اعضا			نسبتی	نعداد کل اعضا
نسبتی	نعداد اعضا غیردانش آموز			نسبتی	نعداد اعضا غیردانش آموز
نسبتی	میزان سرمایه			نسبتی	میزان سرمایه
اسمی	جایگاه اختصاصی			اسمی	جایگاه اختصاصی
نسبتی	سن			نسبتی	سن
اسمی	جنس			اسمی	جنس
اسمی	مقطع آموزشی			اسمی	مقطع آموزشی
اسمی	میزان تحصیلات			اسمی	میزان تحصیلات
نسبتی	سابقه خدمت			نسبتی	سابقه خدمت
نسبتی	سابقه مدیریت در مدارس			نسبتی	سابقه مدیریت در مدارس
نسبتی	سابقه مدیریت در مدرسه فعلی			نسبتی	سابقه مدیریت در مدرسه فعلی
اسمی	نوع مکان آموزشی			اسمی	نوع مکان آموزشی
نسبتی	نعداد کل اعضا			نسبتی	نعداد کل اعضا
نسبتی	نعداد اعضا غیردانش آموز			نسبتی	نعداد اعضا غیردانش آموز
نسبتی	میزان سرمایه			نسبتی	میزان سرمایه
اسمی	جایگاه اختصاصی			اسمی	جایگاه اختصاصی
پیرسون	پیرسون			پیرسون	پیرسون
اتا	اتا	اتا	اتا		
نسبتی	نسبتی	نسبتی	نسبتی		
نسبتی	نسبتی	نسبتی	نسبتی		
نسبتی	نسبتی	نسبتی	نسبتی		
اتا	اتا	اتا	اتا		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
اتا	اتا	اتا	اتا		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
پیرسون	پیرسون	پیرسون	پیرسون		
اتا	اتا	اتا	اتا		

**معنی داری در سطح ۰/۰۱ * معنی داری در سطح ۰/۰۵

تحلیل نتایج همبستگی و وابستگی نشان می دهد که خصوصیات فردی مدیران مانند سن، جنس، میزان تحصیلات و سابقه خدمت، رابطه ای با موفقیت، عدم موفقیت و توسعه تعاونی ها ندارند. این مساله بر این نکته اشاره دارد که نظرات مدیران با وجود خصوصیات فردی متفاوت، نسبتا یکسان است و نظراتی که پیرامون تعاونی ها بیان کرده اند، همگن می باشد. در مورد ویژگی ها و شرایط تعاونی های آموزشی نیز (نظیر میزان یا تعداد اعضا جایگاه اختصاصی و نوع مکان و.....) نیز رابطه ای با موفقیت، عدم موفقیت و یا توسعه تعاونی مشاهده نمی شود. و در واقع موانع و مشکلات و راهکارهای مربوط به توسعه تعاونی، در خصوص تمامی تعاونی های آموزشی فعال در سطح استان صادق است. نتایج تحلیل همبستگی و میزان ضرایب در جدول (۶) آمده است.

ز) تحلیل عاملی، عوامل موثر بر موفقیت تعاونی ها از دیدگاه مدیران : براساس یافته های حاصل از تحلیل عاملی، مقدار KMO عوامل موثر بر موفقیت تعاونی ها برابر است با ۰/۶۵ و مقدار بارتلت آن ۴۵۲۵/۰۵۶ که در سطح معنی داری ۰/۰۱ قرار دارد، و حاکی از مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل می باشد. به منظور دسته بندی عاملها دستور دسته بندی متغیرها داده شد.

جدول شماره (۷) : عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها

ردیف	عاملها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	عامل اول	۷/۶۰۲	۲۵/۳۳	۲۵/۳۳
۲	عامل دوم	۴/۱۵۳	۱۳/۸۴	۳۹/۱۸
۳	عامل سوم	۳/۷۶۳	۱۲/۵۴	۵۱/۷۲
۴	عامل چهارم	۳/۲۲۶	۱۰/۷۵	۶۲/۴۷
۵	عامل پنجم	۲/۷۰۵	۹/۰۱۷	۷۱/۴۹

براساس یافته‌های حاصل از جدول (۷)، عامل اول با مقدار ویژه ۷/۶۰ به تنهایی تبیین کننده ۲۵/۳۳ درصد واریانس کل می‌باشد. بطور کلی پنج عامل فوق در مجموع ۷۱/۴۹ کل واریانس را تبیین می‌نمایند، که نشان از درصد بالای واریانس تبیین شده توسط این عامل‌ها می‌باشد. اما وضعیت قرارگیری متغیرها در عوامل با فرض شدن متغیرهای با بارعامل بزرگتر از ۰/۵ بعد از چرخش عامل‌ها به روش واریماکس و نامگذاری عامل‌ها به شرح جدول (۸) می‌باشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود ۱۶ متغیر وارد تحلیل گشته، که در ۵ عامل خلاصه شده است و مجموعاً حدود ۷۱ درصد واریانس توسط این عوامل تبیین می‌گردد، یعنی می‌توان گفت که حدود ۷۱ درصد عوامل موثر بر موفقیت تعاونی توسط این عوامل تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۸): متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان ضرایب بدست آمده از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	میزان ضرایب
فرهنگی- اطلاع رسانی	افزایش کارآمدی تعاونی‌ها و تبلیغ با توجه به کیفیت و کمیت خدمات ارائه شده به دانش‌آموزان	۰/۷۱۸+
	برگزاری جشن‌های دوره‌ای و استقبال از دانش‌آموزانی که تازه عضو شده‌اند	۰/۸۶۱+
	تهیه و تنظیم روزنامه‌های دیواری با موضوع همکاری و تعاون	۰/۸۳۷+
	برگزاری مسابقات و اجرای تئاتر همراه با ارائه جوایز به برگزیدگان با موضوع تعاون	۰/۸۴۵+
	ارائه انشاء و مقالات با موضوع تعاون	۰/۸۸۰+
	تهیه و انتشار داستان‌ها و قصه‌های مرتبط با تعاونی و موفقیت‌انها	۰/۹۲۵+
	اطلاع و آگاهی دانش‌آموزان از فعالیتهای تعاونی مدرسه	۰/۷۴۳+
حمایتی	حمایت و تشویق خانواده دانش‌آموز برای مشارکت در فعالیتهای اجتماعی	۰/۷۳۲+
	مقبولیت اجتماعی تعاونی‌های دانش‌آموزی در بین والدین	۰/۷۷۹+
	حمایت مالی صورت گرفته توسط والدین به تعاونی‌های آموزشی	۰/۸۳۲+
	حمایت مالی صورت گرفته توسط مدرسه و دیگر ادارات دولتی و خصوصی از تعاونی‌های آموزشی	۰/۷۷۵+
نظارتی-اطلاع رسانی	اطلاع رسانی در خصوص زمان و مکان ارائه خدمات تعاونی به دانش‌آموزان	۰/۷۴۲+
	نظارت و کنترل تعاونی مدرسه توسط مدیر مدرسه یا نماینده او	۰/۷۰۵+
ارتباطی	میزان ارتباط والدین دانش‌آموزان با مدرسه	۰/۸۵۷+
مشارکتی- قانونی	همکاری مدیران و کارکنان مدرسه با دانش‌آموزان برای تشکیل تعاونی	۰/۷۷۷+
	وجود قانون و مقررات کافی برای تشکیل تعاونی	۰/۷۵۶+

تحلیل عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های آموزشی نشان می‌دهد که عامل فرهنگی-اطلاع رسانی (۲۵/۳۳ درصد واریانس عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌ها را تبیین می‌کند. این عامل بازگو کننده، کمبود آشنایی با کارکردهای تعاونی می‌باشد، که بایستی به اطلاع رسانی و آگاهی‌سازی، فرهنگ تعاون را در بین دانش‌آموزان و مدیران ارتقاء داد. عامل دوم، عامل حمایتی نامگذاری شده و ۱۳/۸۴ درصد واریانس را تبیین می‌کند، لذا حمایت خانواده‌های دانش‌آموزان و مدرسه می‌تواند در ارتقاء این عامل موثر باشد. عامل سوم، عامل نظارتی-اطلاع رسانی نامگذاری شده که ۱۲/۵۴ درصد واریانس را تبیین می‌کند و نظارت و کنترل توسط مدیر مدرسه و ارتباط والدین با مدرسه را در بر گرفته است. عدم نظارت مستقیم و غیر مستقیم باعث انحراف تعاونی از مسیر خود می‌شود. عامل چهارم، عامل ارتباطی است که حدود ۱۰/۷۵ درصد واریانس را در بر می‌گیرد و در خود یک متغیر را جای داده است و آن گویه نیز میزان ارتباط والدین دانش‌آموز با مدرسه است، که نهادینه شدن این ارتباط می‌تواند باعث آشنا سازی خانواده‌ها با تعاونی آموزشی شود و در نهایت عامل پنجم با عنوان عامل مشارکتی-قانونی نامگذاری شده که به همکاری مدیران و کارکنان و وجود قانون و مقررات کافی برای تشکیل این تعاونی اشاره داشته و

حدود ۹/۰۱۷ درصد واریانس را تبیین می‌کند.

ح) تحلیل عاملی، عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونی‌ها از دیدگاه مدیران: براساس یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی، مقدار KMO عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونی‌ها برابر است با ۰/۷۵ و مقدار بارتلت آن ۳۹۹۵/۰۱۶ که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ قرار دارد، و حاکی از مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل می‌باشد. عاملهای استخراج شده همراه با مقدار ویژه و درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها به شرح جدول (۹) می‌باشند.

جدول شماره (۹): عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها

ردیف	عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	عامل اول	۵/۶۷۷	۲۱/۰۲۶	۲۱/۰۲۶
۲	عامل دوم	۴۶۵/۵	۲۰/۲۳۹	۴۱/۲۶۶
۳	عامل سوم	۴/۵۳۴	۱۶/۷۹۳	۵۸/۰۵۸
۴	عامل چهارم	۲/۵۰۱	۹/۲۶۳	۶۷/۳۲۱
۵	عامل پنجم	۲/۴۲۳	۸/۹۷۳	۷۶/۲۹۴

براساس یافته‌های حاصل از جدول (۹) عامل اول با مقدار ویژه ۵/۶۷۷ به تنهایی تبیین کننده ۲۱/۰۲۶ درصد واریانس کل می‌باشد. بطور کلی پنج عامل فوق در مجموع ۷۶/۲۹۴ کل واریانس را تبیین می‌نمایند که نشان از درصد بالای واریانس تبیین شده توسط این عامل‌ها می‌باشد. اما وضعیت قرارگیری متغیرها در عوامل با فرض شدن متغیرهای با بارعامل بزرگتر از ۰/۵ بعد از چرخش عامل‌ها به روش واریماکس و نامگذاری عامل‌ها به شرح جدول (۱۰) می‌باشد.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود ۱۶ متغیر وارد تحلیل گشته که در ۵ عامل خلاصه شده است و مجموعاً حدود ۷۶ درصد واریانس توسط این عوامل تبیین می‌گردد، یعنی می‌توان گفت که حدود ۷۶ درصد عوامل موثر بر عدم موفقیت تعاونی‌های آموزشی، توسط این عوامل تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۱۰): متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان ضرایب بدست آمده از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	میزان ضرایب
زمانی-امکاناتی	سودآور نبودن فعالیت تعاونی در مدرسه و ارایه ضررهای پشت سرهم	۰/۷۸۲
	مقطعی بودن فعالیت تعاونی و نداشتن دورنما برای فعالیت‌های آینده	۰/۷۶۴
	نبود وقت کافی برای همکاری با تعاونی توسط دانش آموزان	۰/۸۱۲
	وجود وظایف زیاد تحصیلی دانش آموزان و کمبود وقت جهت فعالیت در تعاونی	۰/۷۸۷
	کم توجهی در تهیه مکان، وسایل و تجهیزات لازم جهت فعالیت تعاونی	۰/۷۷۷
	فصلی بودن ماهیت فعالیت تعاون‌های آموزشی	۰/۶۴۰
کنترلی-آگاهی	عدم همکاری مدیر و کارکنان مدرسه با تعاونی آموزشی	۰/۶۴۴
	عدم وجود انگیزه برای مشارکت دانش آموزان	۰/۸۰۴
	نبود آگاهی و اطلاعات لازم درباره چگونگی تشکیل و فعالیت	۰/۸۴۷
	کنترل و اداره شدن تعاونی توسط فرد خاص و عدم اجازه فعالیت موثر به دیگران	۰/۸۵۷
	استفاده ابزاری از تشکلهای دانش آموزی به طور عام و تعاونی‌های آموزشی به طور خاص	۰/۷۰۰
فرهنگ‌سازی-نظارتی	کم اطلاعی ارکان آموزشی مدارس (مدیران و کارکنان) نسبت به تعاونی‌های آموزشی و شیوه‌های فعالیتی آنها	۰/۶۷۹
	عدم توجه به رشد و توسعه تعاونی‌ها و ثابت فرض کردن روند رشد آنها	۰/۶۷۶
	عدم همسویی طرح تعاونیهای آموزشی با ساختار جدید آموزش و پرورش	۰/۶۳۲

۰/۷۹۲	عدم تعریف متولی و ناظر فعالیتهای مرتبط با تعاونی‌های آموزشگاهی در وزارت تعاون و آموزش و پرورش	اولویت‌دهی - قانونی
۰/۹۰۴	کم توجهی به فرهنگ سازی بین اولیاء و دانش آموزان در خصوص تعاونی‌های آموزشگاهی	
۰/۶۷۱	نبود ساختارها، مشاوران یا تشکیلاتی خدمات حسابرسی، مالی، قانونی، اداری یا برنامه‌ای تعاونیهای آموزشگاهی	
۰/۷۰۶	عدم اجرای مقررات و ضوابط در اداره تعاونی	برنامه ای
۰/۶۶۵	مبهم بودن روند قانونی فعالیت حقوقی تعاونی‌های آموزشگاهی (ثبت، تداوم فعالیت، تغییرات قانونی و ...)	
۰/۷۵۱	کم توجهی به بحث آموزش مستمر اعضا و هیئت مدیره تعاونی‌های آموزشگاهی	
۰/۶۷۳	نبود برنامه‌ای پیوسته جهت فعالیت تعاونیهای آموزشگاهی در سطح دو وزارتخانه آموزش و پرورش و تعاون	
۰/۶۱۲	عدم تخصیص حق الزحمه یا امتیازات غیر مادی از طرف آموزش و پرورش به مسئولین تعاونیهای آموزشگاهی	

بررسی نتایج حاصل از تحلیل عوامل موثر در عدم موفقیت تعاونی آموزشگاهی نشان می‌دهد که عامل زمانی - امکاناتی با ۲۱/۰۲۶ درصد واریانس، اولین عامل در عدم موفقیت تعاونی است. نبود زمان کافی برای همکاری و نبود امکانات از نظر مکان، وسایل و تجهیزات و مقطعی بودن فعالیت تعاونی‌های آموزشگاهی از مهمترین متغیرهای قابل بحث، در این عامل هستند، که با برنامه ریزی درسی مناسب، تدارک فعالیتهای فوق برنامه صحیح و تامین امکانات می‌توان تا حدودی به این مشکل فایق آمد. عامل دوم، عامل کنترلی - آگاهی نامگذاری شده است که حدود ۲۰/۲۳ درصد واریانس را تبیین می‌کند. این عامل در بردارنده پیگیری‌های همچون عدم همکاری مدیر و کارکنان مدرسه، عدم وجود انگیزه همکاری با تعاونی‌های آموزشگاهی، نبود آگاهی و کنترل توسط فرد خاص را در بر می‌گیرد. آگاهی دادن در مورد مکانیسم کنترل و نظارت در تعاونی می‌تواند یکی از عوامل موفقیت برای تعاونی باشد. عامل سوم عامل فرهنگ سازی - نظارتی است و حدود ۱۶/۷ درصد واریانس را تبیین می‌کند و اشاره به فرهنگ سازی بین اولیا و کارکنان مدارس و ایجاد ساختارهای حسابرسی، مالی و ... تعریف متولی و ناظر فعالیتی در این تعاونی می‌باشد. ایجاد فرهنگ درست و تشریح وظایف به هر کدام از اعضا، ذینفعان و حمایت کنندگان تعاونی می‌تواند در موفقیت آنها موثر باشد. عامل چهارم اولویت دهی قانونی نامگذاری شده است که حدود ۹/۲۶ درصد واریانس را در بر می‌گیرد و اجرای صحیح مقررات و تشریح آن می‌تواند باعث کاهش نقاط ضعف شده و به موفقیت تعاونی کمک نماید و در نهایت عامل پنجم، به نام عامل برنامه ای ۸/۹ درصد واریانس را تبیین کرده و نبودن ساختارهای مناسب برای برنامه ریزی و تخصیص حق الزحمه به مجریان تعاونی در آن مورد تاکید قرار گرفته است.

و) تحلیل عاملی، عوامل موثر بر توسعه تعاونی‌های آموزشگاهی از دیدگاه مدیران: براساس یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی، مقدار KMO عوامل موثر بر توسعه تعاونی‌های آموزشگاهی برابر است با ۰/۷۱ و مقدار بارتلت آن ۴۱۲۵/۲۳ که در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ قرار دارد، و حاکی از مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل می‌باشد. به منظور دسته‌بندی عاملها دستور دسته‌بندی متغیرها داده شد. عاملهای استخراج شده همراه با مقدار ویژه و درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها به شرح جدول (۱۱) می‌باشند.

جدول شماره (۱۱): عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آنها

ردیف	عاملها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	عامل اول	۶/۳۷	۱۸/۷۵	۱۸/۷۵
۲	عامل دوم	۵/۷۸	۱۷	۳۵/۷۵
۳	عامل سوم	۵/۴۹	۱۶/۱۶۶	۵۱/۹۲
۴	عامل چهارم	۴/۲۹	۱۲/۶۲	۶۴/۵۵
۵	عامل پنجم	۴/۲۱	۱۲/۴۰	۷۶/۹۵

۶	عامل ششم	۲/۸۹	۸/۵۱	۸۵/۴۶
---	----------	------	------	-------

براساس یافته‌های حاصل از جدول (۱۱) عامل اول با مقدار ویژه ۶/۳۷ به تنهایی تبیین کننده ۱۸/۷۵ درصد واریانس کل می‌باشد. بطور کلی شش عامل فوق در مجموع ۸۵/۴۶ کل واریانس را تبیین می‌نمایند که نشان از درصد بالای واریانس تبیین شده توسط این عامل‌ها می‌باشد. اما وضعیت قرارگیری متغیرها در عوامل با فرض شدن متغیرهای با بارعامل بزرگتر از ۰/۵ بعد از چرخش عامل‌ها به روش واریماکس و نامگذاری عامل‌ها به شرح جدول (۱۲) می‌باشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود ۱۶ متغیر وارد تحلیل گشته که در شش عامل خلاصه شده است و مجموعاً حدود ۸۵ درصد واریانس توسط این عوامل تبیین می‌گردد، یعنی می‌توان گفت که حدود ۸۵ درصد عوامل موثر بر توسعه و گسترش تعاونی‌های آموزشی در سطح استان خراسان جنوبی توسط این عوامل تبیین می‌گردد.

جدول شماره (۱۲): متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و میزان ضرایب بدست آمده از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیرها	میزان ضرایب
آگاه سازی	افزایش آشنایی و آگاهی کلی نسبت به انواع تعاونیها در مدیران و کادر مدرسه	۰/۹۱۶
	افزایش آشنایی و آگاهی در مورد اهمیت و جایگاه تعاون در کشور در مدیران و کادر مدرسه	۰/۸۶۱
	افزایش آگاهی در مورد اهداف تعاونی و فعالیت بخش تعاون در مدیران و کادر مدرسه	۰/۷۸۵
	افزایش آگاهی در مورد چگونگی تاسیس و اداره یک تعاونی در مدیران و کادر مدرسه	۰/۷۹۰
	افزایش آشنایی با تعاونی‌های آموزشی در مدیران، کادر مدرسه و والدین	۰/۶۶۶
	افزایش حمایت‌ها توسط کادر آموزشی و مدیر آموزشگاه از تعاونی‌ها و دانش آموزان عضو	۰/۶۱۲
انگیزشی - تقویتی	ایجاد انگیزه مقبولیت اجتماعی جهت فعالیت در تعاونی	۰/۷۸۴
	ایجاد انگیزه خودیابی و خودشکوفایی فردی	۰/۸۲۶
	ایجاد و تقویت حس مسولیت پذیری در دانش آموزان	۰/۸۸۲
	ایجاد و تقویت روحیه وظیفه مندی در دانش آموزان	۰/۸۱۶
	تقویت و توسعه تشکلهای آموزشی در هر مدرسه	۰/۶۰۳
اجتماعی - همکاری	افزایش ارزشیابی از عملکرد کلی تعاونی آموزشی در هر سال	۰/۶۳۹
	افزایش فعالیت اجتماعی خارج از مدرسه توسط تعاونی‌های آموزشی	۰/۷۵۷
	تشویق اعضای که حداکثر خرید از تعاونی را داشته‌اند	۰/۷۷۴
	همکاری اولیاء دانش آموزان با تعاونی‌های دانش آموزی	۰/۶۸۸
	برقراری ارتباط لازم بین دروس مدرسه و فعالیتهای تربیتی با تعاونی‌های آموزشی	۰/۶۵۷
نگرشی - آگاهی	سطح بندی تعاونیهای آموزشی در کشور و آرایه کمک‌های ویژه به تعاونی‌های برتر آموزشی	۰/۶۴۹
	ایجاد آگاهی و تشریح اهداف تعاونی برای والدین	۰/۶۶۹
	افزایش علاقه مندی به فعالیتهای تعاونی آموزشی در بین دانش آموزان مدرسه	۰/۶۹۸
	افزایش اعتقاد به کارکردها و اثرات مثبت تعاونی در بین دانش آموزان مدرسه	۰/۸۵۶
نظارتی - آموزشی	آموزش مستقیم و غیر مستقیم دانش آموزان و اولیا از طریق صدا و سیما در خصوص تعاونیهای آموزشی	۰/۶۷۲
	افزایش حمایت‌ها و نظارت‌های صورت پذیرفته توسط مدیران مدارس	۰/۶۰۴
	افزایش نظارت‌های صورت پذیرفته توسط نمایندگان مدیران بر تعاونی‌های آموزشی	۰/۶۵۳
	افزایش نظارت‌های انجام شده در مورد حسابهای مالی تعاونی	۰/۷۹۷
	ایجاد انگیزه مادی برای دانش آموزان جهت فعالیت در تعاونی	۰/۶۸۲

این عوامل ششگانه عبارتند از: عامل اول یا آگاه سازی (تاکید بر آرایه آگاهی های کافی به کلیه ذینفعان)، عامل انگیزشی و تقویتی (تاکید بر آرایه مشوقهای لازم به کلیه ذینفعان، متناسب با جایگاه و نوع منافع مورد نیاز که عموماً مشوقهای معنوی و غیر مادی را شامل شده و بیشتر متمرکز بر شرایط دانش آموزان است)، عامل سوم یا اجتماعی - همکاری (بیشتر تاکید بر افزایش روابط تعاملی بین ذینفعان خاصه اولیا با مدارس دارد)، عامل چهارم یا نگرشی - آگاهی (متاثر سازی عقاید و نگرش اولیا و دانش آموزان را برای افزایش همکاری با تعاونی های آموزشی در سطح مدارس استان خراسان جنوبی دنبال می کند)، عامل پنجم یا عامل نظارتی - آموزشی (تاکید بر آموزش ذینفعان برای کسب آمادگی جهت نظارت بر تعاونی های آموزشی را دارد و عموماً بر مدیران مدارس و ابعاد مالی تعاونی ها تاکید می کند) و در نهایت عامل ششم یا انگیزشی - همکاری (تاکید بر افزایش انگیزهها با مشوقهای مالی و افزایش ساختارهای فعالیتی دارد)

- پیشنهادات:

- باتوجه به نتایج بدست آمده از تحقیق، پیشنهادات زیر به منظور توسعه تعاونی های آموزشی در سطح استان خراسان جنوبی ارائه می گردد:
- تهیه جزوه آموزشی و کتابچه راهنمای تاسیس تعاونی های آموزشی، همراه با مثال های عینی و تجارب موفق داخلی و خارجی برای مدیران و کادر آموزشی مدارس (برگرفته از یافته های عوامل موثر بر موفقیت).
- باتوجه به اینکه تفاوت معناداری بین نظرات پسران و دختران استان در موفقیت، عدم موفقیت و راهکارهای ترویج و توسعه تعاونی های آموزشی دیده نمی شود، توجه ویژه به هر دو گروه لازم و ضروری است و نباید در این مورد تفکیکی صورت پذیرد. آرایه آموزشهای ترویجی در راستای اعتدالی دانش تعاونی برای هر دو گروه توصیه می گردد. برای این منظور لازم است معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون برنامه هایی مناسب جنس هر گروه در نظر بگیرد.
- تشویق و زمینه سازی جهت آشنایی دانش آموزان با تشکل های خارج از مدرسه در راستای ارتقاء روحیه همکاری و ایجاد پیش زمینه های لازم برای فعالیت در تعاونی های آموزشی (بدین منظور لازم است مدیران مدارس برنامه هایی در جهت آشنا سازی دانش آموزان با این تشکل ها ترتیب دهند).
- تهیه تقویم آموزشی تعاونیهای آموزشی توسط وزارت تعاون با همکاری وزارت آموزش و پرورش.
- نتایج نشان داده است که، وظایف تعاونی های آموزشی در سطح استان مناسب می باشد و نیاز به تغییرات چندانی ندارد لذا تنها می بایست این وظایف را در آن نهادینه نمود. به منظور نهادینه کردن این امر، تشکیل جلسات مستمر در سطح آموزشگاهها و حضور یک کارشناس از وزارت تعاون (در سطح استان، ادارات کل تعاون) توصیه می گردد.
- از نظر ساختاری، تعاونی های آموزشی در وضعیت موجود، بصورت مناسب ارزیابی شده ولی به لحاظ کارکردی و محتوایی نیازمند توجه و تغییرات متناسب با شرایط اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی هر منطقه می باشند.
- مقطع تحصیلی تأثیری بر موفقیت تعاونی های آموزشی استان ندارد، لذا برنامه توسعه این تعاونی ها باید در همه مقاطع مورد توجه باشد.
- به منظور موفقیت تعاونی ها نیاز به یک سیاست حمایتی در ابعاد مالی، اجتماعی و فرهنگی احساس می شود که برای تحقق این سیاستها توجه به ابعاد تربیتی، اقتصادی، اطلاع رسانی و سنجش سطح عملکردی تعاونی های آموزشی استان لازم و ضروری است.

- ایجاد انگیزه بوسیله اطلاع‌رسانی از وظایف و کارکردهای تعاونی، آموزش اصول تعاون، داشتن یک برنامه راهبردی توسعه تعاونی آموزشی و وظیفه مند کردن اعضای تعاونی و تعریف انتظارات از اعضای تعاونی از دیگر راهکارهای توسعه تعاونی آموزشی در سطح استان است.

- با توجه به نظرات مدیران آموزشگاهها، اطلاع‌رسانی، حمایت، نظارت و همکاری با تعاونی‌های آموزشی می‌تواند به موفقیت آنها یاری رساند. بنابراین پیشنهاد می‌شود که مدیران در جلسات اولیاء و مربیان در این زمینه اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی نمایند تا خانواده‌ها نیز دانش آموزان را به مشارکت در تعاونی ترغیب نمایند.

- به منظور موفقیت تعاونی پیشنهاد می‌شود تا مدیران امکانات لازم برای تشکیل تعاونی و فرهنگ‌سازی جهت آن را در مدارس گسترش دهند که برای این منظور پیشنهاد می‌گردد برنامه‌های خاصی برای هفته تعاون (مرتبط با این موضوع) در نظر گرفته شده و این برنامه‌ها می‌تواند با همکاری وزارت تعاون و آموزش و پرورش به صورت سازماندهی شده اجرایی گیرد.

- با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌گردد به منظور ترویج و توسعه تعاونی‌های آموزشی در مدارس که فاقد تعاونی آموزشی هستند، مدیران مدارس مورد نظر تحت آموزش قرار گرفته و در خصوص برنامه‌های حمایتی قابل‌ارایه توسط وزارت تعاون و آموزش و پرورش توجیه شوند. مدیران پس از این مرحله دانسته‌های خود را همراه با جزوات آموزشی به انجمن اولیا و مربیان منتقل کنند. بر اساس این پیشنهاد، از یک طرف در سطح آموزشگاه امکانات لازم برای تاسیس تعاونی‌های آموزشی بشکل تدریجی مهیا شده و همچنین نیازسنجی دقیقی به منظور اطمینان از تاسیس تعاونی انجام پذیرد و از طرف دیگر، دانش آموزان (خاصه گروه پیشرو)، از جانب خانواده‌های خود آماده پذیرش مسئولیت می‌شوند. بازدیدهای میدانی از تعاونی‌های موفق توسط دانش آموزان نیز پیشنهاد می‌گردد. در نهایت اینکه، مدیران مدارس می‌بایست ورای وظایف مدیریتی محوله، اقدام به پر کردن خلا مدیریتی موجود کنند.

- به منظور ترویج و توسعه تعاونی‌های آموزشی در مدارس که نیازمند توسعه تعاونی‌های آموزشی هستند (احیا تعاونی‌های موجود نیمه فعال یا گسترده تر کردن فعالیتهای آنها)، پیشنهاد می‌شود در گام اول نقاط ضعف قبلی و علل شکست‌های گذشته تحلیل شود و با برنامه ریزی و هدف‌گذاری همه جانبه، اقدام به احیا مجدد این تشکلهای گردد. نکته قابل توجه جهت تمرکز توانایی‌ها مشخص کردن جایگاه تشکلهای (تعاونی‌های آموزشی) در برابر سایر تشکلهای و نشان دادن مزیت‌های آن به مخاطب است (مزیت تعاونی در مقابل سایر تشکلهای آموزشی و تفاوت شیوه عمل فعالیت تعاونی در برابر فعالیت بخش خصوصی و دولتی). تاسیس چنین تشکلهایی باید با رویکردهای دانش‌آموز محور صورت پذیرد و تهیه و تدارک برنامه‌ها و ارائه خدمات مورد نیاز دانش آموزان، ایجاد مهارت‌های مدیریتی، توسعه اقتصادی و ارتباطی و پیشرفت کیفی سطح زندگی دانش آموزان را مد نظر داشته باشد. این تشکلهای می‌بایست به واسطه نوعی برنامه حمایتی فزاینده مورد جهت‌دهی و نظارت قرار گرفته و از شرکت‌پذیری صرف دانش آموز تا خودگردانی کامل را شامل شوند.

- **سیاسگذاری:** بدین وسیله از کلیه عزیزانی که در این تحقیق ما را یاری کرده اند سپاسگزاری شده، همچنین از وزارت تعاون در تقبل هزینه طرح بشکل خاص قدردانی می‌شود.

- منابع و ماخذ:

- بنی فاطمه، حسین (۱۳۸۱). بررسی و شناخت موانع تشکیل و فعالیت تعاونی‌های آموزشی و ارائه راهکارهای مناسب جهت رفع این موانع". تبریز: اداره کل تعاون آذربایجان شرقی.

- بوتالینگام، ام (۱۳۸۸). سیر تکامل تعاونی‌های دانشجویی در کراالا (مترجم: جواد محمد قلی نیا). تهران: وزارت تعاون.

- پاپ زن، عبدالحمید(۱۳۸۷). **تعاونی دانشجویی: رویکردی نو در گسترش اندیشه کارآفرینی در دانشگاه (تجربه دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه)**. تهران: همایش ملی تعاون و کارآفرینی.
- پارانجوتی، تی(۱۳۸۷). **تعاونی‌های دانشگاهی: تجربه هند** (سخنرانی در اولین کارگاه بین‌المللی تعاونیهای دانشگاهی). تهران: وزارت تعاون.
- پارانجوتی، تی و یاشاوانتا دونگر(۱۳۸۸). **جوانان و تعاونی‌ها در هند**(مترجم: جواد محمد قلی نیا). تهران: وزارت تعاون.
- پراکاش، دامان(۱۳۷۷). **اهداف اجتماعی تعاونیها، نقش تعاونیها در موسسات اجتماعی با تاکید ویژه بر کاهش فقر، وحدت اجتماعی و اشتغال زایی**(مترجم: معصومه رضایی). تهران: انتشارات اتحادیه سراسری تعاونیهای مصرف کارکنان دولت.
- دانگر، یاشاوانتا(۱۳۸۷). **وضعیت و نقش تعاونی‌های دانشگاهی - دانشکده‌ای** (سخنرانی در اولین کارگاه بین‌المللی تعاونیهای دانشگاهی). تهران: وزارت تعاون.
- سمبوکو، ناتوکی(۱۳۸۸). **تعاونی‌های دانشگاهی در ژاپن و فعالیت‌های اعضا (دانشجویان)** (مترجم: جواد محمد قلی نیا). تهران: وزارت تعاون.
- طهماسبی، فرهاد(۱۳۸۱). **"نقش تشکلهای دانش آموزی در تربیت اجتماعی دانش آموزان استان لرستان"**. شورای تحقیقات آموزش و پرورش لرستان.
- فلاحتی، علی(۱۳۸۵). **تعاونیهای آموزشی عملکرد و ارایه راهکارهایی برای بهبود وضعیت آنها**. تهران: اداره کل تعاون استان کرمانشاه.
- معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج(۱۳۸۶). **برنامه راهبردی وزارت تعاون**. تهران: وزارت تعاون.
- مرکز آمار ایران(۱۳۸۷). **سالنامه آماری کشور ۱۳۸۶**. تهران: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری.
- محمدقلی نیا، جواد(۱۳۸۳). **بررسی میزان اثربخشی تشکلهای دانش آموزی دبیرستانهای پسرانه شهرستانهای استان تهران**. تهران: طرح تحقیقاتی آموزش و پرورش اداره کل شهرستانهای استان تهران.

- Belize teachers College(2000). **Distance Education programmed Administration Handbook**. Belize.
- Carrol, Jake(2002). **Student's institution**. Hall press.
- College of Dupage(2000). **An Institution- wide process to improve and support student Learning**.u.S.A: Supported by Educational planning council.
- Colville. J.k & charken R.H(1992). **Developing social Responsibility through Law-Related Education. Paper Presented at the Annual meeting of the American. Educational Research Association sanfransisco**.
- Fowler. D(1990). **Democracy's Next Generation**. Educational Leadership. Vol. 48.
- Mastic Bertha(2002). **Cooperative management for student: Goals, objectives and evaluation**. PDP Flex workshop schedule.
- Midway COLLEGE(2001). **Student financial aid**. Midway College.
- Pretty. Jales(1998). **N.REGENERATION Agriculture**. INDIA: vikaspublishing house PVT LTD.
- Thomas K.W & B.N Velthouse(1990)“. **Cognitive Elements of Empowerment: an Interpretive Model of Intrinsic Task Motivation**”. Academy of Management Review. Vol 15, No 4.
- Turner. Mark and David Hulme(1990). **Sociology and Development**. New York. Harvester wheat sheaf.

Investigating development and extension approaches for school cooperatives as perceived by school principals in southern Khorasan province.

M.Sc elham Eftekhari Gol , Ph.D Aligoli Heydari, Ph.D Javad Mohammad Gholi Niya. and Ph.D, Kkuroush Roosta.

Abstract

The major issue of this research is to investigate approaches and patterns in extension and development of school cooperatives at high school and secondary school levels from school principals' viewpoint in various districts of southern Khorasan province. The research type is applied and retrospective and was done in a descriptive and correlation manner. The research statistical population includes high school and secondary school principals who run active cooperatives at provincial level and have been surveyed in a census way. Data collection method consists of library studies, interviews, observations and questionnaires that was done with the help of taking note tools, interviews and observation check list (along with audio-visual recording) and questionnaires. Research independent variables divided into personal variables, variables related to school cooperatives conditions and those concerning success and failure of school cooperatives, while dependent variable of the research includes extension approaches involved in school cooperatives development. The research findings show that the most important effective factors contributed to cooperatives failure are: lack of students' participation motivation to function at school cooperatives, lack of sustained and continuous education to students relating school cooperatives, inconsistency of education curricula with school cooperatives perspectives, getting accustomed to poor systematic programs and activities at cooperatives, no needs assessment and no participatory activity in planning and implementation process. Finally, this research comes up with certain remedial approached based on the major problems, objectives, conceptual model and hypotheses.

Key words: School cooperatives, Cooperative development, Student associations, Social institution, Participation.